

FOLKE VIRKE

November - December 2021 - Januar 2022

Ensom i fællesskabet

Afsavn og nye muligheder

3

Af Annemarie Balle,
formand for Folkevirke

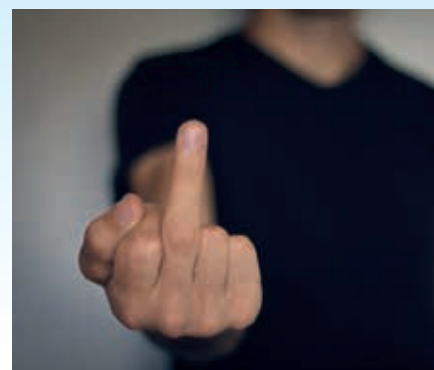
Derfor skal fremtidens undervisning ikke være virtuel

Af Alma Tynell, forkvinde
i Danske Gymnasieelevers
Sammenslutning

4

Demokratiet er truet af den dårlige tone i debatten

Af Jan E. Jørgensen (V),
folketingsmedlem samt 1. viceborgmester og
rådmand i Frederiksberg Kommune

www.folkevirke.dk

FOLKEVIRKE

Social, kulturel og politisk oplysning

Udgivet af oplysningsbevægelsen
FOLKEVIRKE

Oplag: 1.200 . ISSN 0015-5845

**Deadline for næste nummer:
20. januar 2022.**

Bladet kan kun bestilles ved direkte henvendelse til:

Folkevirkes kontor

Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal
1153 København K
Tlf. 33 32 83 11
E-mail: folkevirke@folkevirke.dk
www.folkevirke.dk

Dette nummer koster i styksalg
kr. 60 + porto.

Særpris for klassesæt.

Bladabonnement kr. 210 + porto pr. år

Medlemskab kr. 400 pr. år

Beløbene kan indbetales på

Folkevirkes konto:

Reg.nr. 5301 . Kontonr. 0287753

Redaktion

Annemarie Balle (ansvarshavende)
Firkløvervej 1
2400 København NV
Tlf. 51 51 24 20

Forretningsudvalg

Formand: Annemarie Balle

Næstformand:

Jeanne Bau-Madsen

Kasserer: Tove Hinriksen

Lene Rafn Berendt

Karen Hallberg

Ulla Lunde Hansen

Tove Kristensen

Lene Lund

Katrina A. Rasmussen

Susanne Tarp

Tryk og layout

Aars Bogtryk & Offset, tlf. 98 62 17 11

E-mail: aarsbogtryk@aarsavis.dk

Layout: Louise Christensen

Genrefotos: www.colourbox.dk

Dette temablade er udgivet med støtte fra "Ensomhedspuljen til Nordjylland", som bestyres af DFS.

FORENINGEN AF
DANSKE KULTUR-
TIDSSKRIFTER

Ensom i fællesskabet

Den 11. marts 2020 er en dato, som de fleste danskere kan huske. Det var den dato, hvor hele Danmark lukkede.

For første gang.

De kommende mange måneder oplevede mange danskere at sidde alene hjemme i deres stue – arbejdspladsen var lukket, restauranter, teatre og biografteater blev lukket. Foreningslivet lukkede. Dermed ændrede hverdagen sig dramatisk for mange.

I Nordjylland oplevede borgere i flere kommuner en endnu større lukning i kølvandet på den stigende smitte fra mink, så borgerne ikke måtte krydse kommunegrænserne.

I de forløbne måneder er der blevet forsøgt på mange måder at skabe et fællesskab trods lukninger. Den mest oplagte måde har været at etablere møder

og undervisning på bl.a. Skype, Zoom og Facetime.

Folkevirke har med støtte fra en pulje målrettet borgere i Nordjylland netop gennemført et projektføreløb og afprøvet forskellige undervisningsformer og bl.a. vurderet de fordele, man kan tage videre med sig nu, hvor meget i samfundet normaliseres igen.

Det er nogle af de erfaringer, som omtales her i bladet sammen med erfaringer fra brugere, som i andre sammenhænge har afprøvet alternative "samlivsformer". På godt og ondt.

God læselyst og på gensyn til fysiske møder og socialt samvær i Folkevirke!

**Annemarie Balle,
redaktør**

INDHOLD

Refleksioner om online debatter:

Afsavn og nye muligheder 3

Derfor skal fremtidens undervisning ikke være virtuel 4

Refleksioner om online undervisning:

Savner den direkte dialog 5

Folkeoplysningens muligheder under COVID 19-nedlukninger . . . 7

Ensomheden overrasker aktive borgere 9

Erfaringer fra debatten på de sociale medier:

Demokratiet er truet af den dårlige tone i debatten 11

Veje ud af ensomhed 13

Facebook – en genvej til mange kontakter 15

Kvindestemmer '21:

Kunstnerisk fællesskab 16

Arrangementskalender 2021-2022 18

Spændende indblik i dansk og arabisk kultur 20

Refleksioner om online debatter:

Afsavn og *nye* muligheder

Af Annemarie Balle,
formand for
Folkevirke

I forbindelse med Folkevirkes projekt "Ensomhed i Nordjylland" er der blevet afprøvet forskellige undervisningsformer – digitalt debattmøde, fysisk debattmøde og workshops.

Efter de forskellige møder fortalte nogle af deltagerne om, hvordan de havde oplevet de forskellige undervisningsformer.

I den debat blev der også talt mere generelt om, hvordan de større nedlukninger i Nordjylland havde påvirket deltagerens dagligdag.

Nedlukninger, hvor det i perioder ikke var muligt at krydse kommunegrænserne, og derved blev der for mange mennesker sat en stopper for fx at kunne gå i skole, komme på arbejde, handle i bestemte forretninger samt besøge venner og familie. Nedlukningerne var mere massive i Nordjylland på grund af risiko for smitte fra mink. Det har helt tydeligt påvirket hverdagen hos mange nordjyder meget kraftigt.

Og, som en deltager sagde, vi kunne jo i fjernsynet og radioen følge med i, hvordan danskere i resten af landet levede deres liv trods nedlukning. Det kunne ikke undgås, at flere af os nordjyder følte det uretfærdigt og heller ikke helt kunne forstå den hårde nedlukning, vi blev udsat for.

Det, der nok var mest uforståeligt, var, at vi ikke kunne komme i kirke. Som mange andre steder i landet så oplevede vi også her i Nordjylland, at vi gik flere ture. Ja, i perioder var der rigtig meget trafik på de steder, hvor flere hidtil havde oplevet at kunne få en stille tur med deres hunde. Men det var også hyggeligt at møde naboer og andre kendte ansigter på de daglige gåture, lød det fra flere. Flere begyndte at sætte gåturene i system og vælge nye steder hver dag – gåture, som ofte blev arrangeret af bekendte, så de på den måde kunne fastholde en form for socialt samvær.

Savn af kultur

Generelt har savnet af kulturelle aktiviteter været udtalt.

Det er blevet forsøgt kompenseres med digitale debattmøder.

Men, lyder det samstemmende, er det ikke det samme. Man savner de spontane kommentarer og det fysiske samvær. Flere peger også på, at det er svært at fornemme stemningen i lokalet og have god føling med, hvornår andre vil sige noget og dermed have en tæt og levende debat. I forlængelse af de elektroniske møder har flere også valgt at holde en tæt kontakt med familie og venner via bl.a. Skype. Nogle har "spist middag" sammen. Det har været en sjov oplevelse, men har bestemt ikke kunnet erstatte de fysiske møder, hvor man også kan være fysisk tæt på hinanden.

Mails har også været et godt supplement – her har man kunnet fortælle familie og venner om stort og småt. Om hvad ens dag er gået med og de tanker, man har haft.

Men for både de elektroniske møder og mails gælder det, at det spontane forsvinder – det bliver for planlagt det hele. Til de elektroniske møder kan man ikke lige komme med en kort, spontan bemærkning, men skal vente på, at mødelederen "opdager", at man har rakt sin elektroniske hånd i vejret. Når det drejer sig om mails, ja, så skal man vente på et svar. Det er lidt ligesom i gamle dage, hvor man sendte breve til hinanden. Det var der heller ikke noget spontant over. Men hyggeligt er det jo, men det kan ikke erstatte de fysiske møder.

Det eneste rigtig gode, der kan siges om perioderne med nedlukning, er, at vi er blevet meget opmærksomme på den gode hygiejne og har fået en rutine med at spritte af.

En god sideeffekt har været, at vi ældre, som ikke har været vant til at bruge de elektroniske platforme, er blevet mere fortrolige med det. De fleste deltagere mente, at de i fremtiden ikke vil bruge de elektroniske platforme i samme udstrækning som under nedlukningerne, men de tilføjede, at afprøvningen har givet dem en højere sikkerhed i brugen af elektronikken. Desuden har erfaringen gjort dem bedre til at vurdere, hvornår de forskellige platforme er gode at bruge.

Derfor skal *fremtidens* undervisning ikke være virtuel

Af Alma Tynell,
forkvinde i
Danske
Gymnasieelevers
Sammenslutning

Det er efterhånden klart for alle, at corona har påvirket os. Både på godt og på ondt. Mest på ondt, hvis man spørger gymnasieeleverne. For på en klar forårsdag 11. marts 2020 blev fredagscaféerne til hjemmebio, studieturene blev til cykelferie i Danmark, og undervisningen blev online. Som med alt andet her i livet leder vi efter meningen med det hele. Vi håber på at finde en morale i alting og spørger os selv, hvad vi kan lære af krisesituationer. Corona er ingen undtagelse. Hvis du er gymnasieelev, er du sikkert blevet spurgt: hvad kan vi tage med fra virtuel undervisning? Interessant. Men kan

vi overhovedet tage noget som helst med?

En kæde af konsekvenser

For mig er der slet ikke nogen tvivl om, at corona-nedlukningen og den virtuelle undervisning har ramt gymnasieeleverne hårdt. Det online format kunne ikke leve op til det fysiske, og det skabte store konsekvenser. Både det faglige og det sociale udbytte dalede markant, og der opstod frygt for eksamener og mindre motivation for undervisningen. For nogle mundede det ud i overvejelser om at droppe helt ud af gymnasiet.

Vi har set en lang kæde af konsekvenser af den virtuelle undervisning rulle sig ud for øjnene af os. I en undersøgelse fra 2021 om konsekvenserne af den virtuelle undervisning udarbejdet af Danske Gymnasieelevers Sammenslutning (DGS)

er det tydeligt, at udbyttet af det faglige er blevet mindre. Hele 90% svarede nemlig, at de var enige i, at det faglige udbytte var dalet – både i de naturvidenskabelige og samfundsvidenskabelige fag. 90%. Den statistik taler for sig selv.

Men hvorfor er udbyttet faldet så drastisk?

Hvorfor er eleverne mindre modtagelige over for den virtuelle undervisning?

For mig er svarene klare: Mangel på socialt samvær og fysisk nærvær i undervisningen.

Et af de største problemer med online undervisningen på de gymnasiale uddannelser var manglen på socialt samvær. For at kunne yde noget i skolen skal man også trives socialt. Det faglige og det sociale hænger altså uægtelig sammen. Med det in mente er det ikke så underligt, at 90% fik mindre udbytte af undervisningen, da den var virtuel. Det sociale udbytte var, lige som det faglige, dalet markant.

Det er ekstremt vigtigt at have en følelse af at være en del af et socialt fællesskab i skolen. Det ved jeg fra egen erfaring, fra elevrådsrepræsentanternes erfaring og fra en stor skare af de danske gymnasieelevers erfaringer. DGS' undersøgelse viste nemlig, at 64% af eleverne ikke følte sig som en del af et socialt fællesskab under den virtuelle undervisning. Og det smittede naturligvis af på debatterne. Når man ikke føler sig tryk og som en del af

et fællesskab, ja så har man ikke lige så meget lyst til at byde ind i undervisningen. Det er så simpelt. Og når vi ikke har et godt socialt fællesskab, så daler motivationen også. Undersøgelsen viste blandt andet, at 87% af gymnasieeleverne oplevede en dalende motivation for at gå i skole.

Når man er en lille firkant i den store zoom-mosaik, som i øvrigt ikke føler sig som en del af et socialt fællesskab, og som ovenikøbet er demotiveret for undervisningen, så giver det sig selv, at debatterne går i stå, og undervisningen ikke trænger igennem.

Flere elever var efter sidste nedlukning bange for, at de ikke ville klare sig godt til sommerens eksamener. Hele 85% svarede, at de ikke troede, de ville nå at blive klar. Dette var bekymrende, men ikke underligt, når man tænker på det dalende faglige udbytte og manglen på socialt samvær. Den manglende motivation for undervisningen og bekymringer omkring eksamen endte for nogle med overvejelser om at droppe ud af deres uddannelser. 20% svarede, at de overvejede at droppe ud under den virtuelle undervisning.

Jeg spørger igen: Hvad kan vi lære af den virtuelle undervisning?

At mangel på socialt samvær og fysisk nærvær starter en kæde af mistrivsel, som kan ende ud i, at flere dropper ud af deres uddannelse.

Nedlukningerne ramte socialt skævt

Endnu et link i konsekvenskæden var social skævhed. Et stort problem, der blev forstærket under den virtuelle undervisning. Når elever

sad derhjemme hver for sig bag en skærm, var det ikke altid lige nemt at få den faglige hjælp, man havde brug for. Det var ikke alle elever, der havde forældre, der var i stand til at tilbyde den hjælp, som eleven behøvede med lektierne eller opgaverne. En hjælp, som før kunne hentes fra klassekammerater eller lærere. På den måde forstærkedes den faglige ulighed mellem eleverne på grund af den sociale skævhed. Men det var ikke kun svært at få den faglige hjælp. Endnu sværere var det at få den personlige og mentale hjælp. Lærerne havde svært ved at opfange de signaler, der var på mistrivsel, når eleverne sad bag deres skærme og måske ikke engang havde tændt for deres kamera. Derfor endte mange elever med at mistrives mentalt under den virtuelle nedlukning.

Ifølge en undersøgelse fra Statens Institut for Folkesundhed: "Sammen hver for sig" fra 2021, har 56% af de unge mellem 15 og 20 følt sig mere ensomme under nedlukningen, og 47% har været mere kede af det. Det er altså tydeligt, at mistrivsel har været større under nedlukningen, hvilket også har afspejlet sig i undervisningen og det faglige udbytte.

Enkelte undtagelser

– en tiltrængt pause

Selvom langt de fleste gymnasieelever har mistrivedes under den virtuelle undervisning, så er der nogle bestemte grupper, som faktisk har fået noget positivt ud af det. Elever, som før corona oplevede et stort socialt pres ved at være i skole, har trivedes bedre under den virtuelle undervisning. For dem har det væ-

Refleksioner om online undervisning:

Savner den direkte dialog

Af Gregers Jensen

Hvad har fordelene været?

En af de store fordele har været, at man har fået mere fritid. Med online undervisning spilder man ikke tiden med at køre til og fra skole eller vente på at blive hentet igen. Den ekstra tid kan man bruge til at arbejde med sine skoleprojekter eller spille med sine venner.

Hvad har jeg savnet?

I hele perioden med online skoleundervisning – omkring halvandet år – har jeg været hjemme og har ikke kunnet gå ud og fx være sammen med mine venner. Ved nedlukningen forsvandt pludselig meget af det sjove i livet, som jeg hidtil havde taget for givet. Mange af både de små og store oplevelser lod sig ikke gøre. Det har været lige fra oplevelser som fx at se sine kammerater hver dag til at deltage i sjove aktiviteter med sine venner til større og mere alvorlige aktiviteter som ikke at kunne få daglig fysisk aktivitet og tale direkte med sine skolelærere om spørgsmål i forbindelse med skolearbejdet. Jeg ved, at jeg ikke er alene om at være taknemmelig for at have fået adgang til disse muligheder igen.

Er der noget fra det seneste halvandet år, som jeg kunne tænke mig at fastholde?

Tja, der er ikke meget fra det seneste halvandet år, som jeg i særlig grad har sat pris på. Men skal jeg nævne en enkelt ting, så vil det være, at jeg har sat pris på den øgede opmærksomhed på den offentlige sundhed og hygiejnen, som er opstået i kølvandet på COVID 19. Det er nogle forhold, som jeg synes, at vi skulle holde fast i – selv nu, hvor COVID 19 ser ud til i højere grad at være en del af fortiden end af fremtiden.

Hvis man skal tage noget godt med fra den virtuelle undervisning, så er det nytænkning, elevinddragelse og omstillingsparathed.

**Alma Tynell,
forkvinde i Danske Gymnasieelevers
Sammenslutning**

ret befriende at kunne fordybe sig i det faglige uden at skulle tage højde for det sociale. Det er også unge, som følte sig ensomme allerede før corona, der har trivedes bedre under den virtuelle undervisning. Det er blandt andet, fordi de har brugt mere tid sammen med deres familier under corona. Derudover oplevede nogle elever at føle sig mere som sig selv under nedlukningen, fordi de ikke længere skulle leve op til klassekammeraters forventninger. Den virtuelle undervisning har altså for nogle få været en tiltrængt pause fra de sociale dynamikker, der normalt hører til i et klassefællesskab. (Rambøll, 2020: "coronakrisen set fra et ungeperspektiv"). Det skal vi huske, når vi diskuterer konsekvenserne af nedlukningerne. For langt de fleste er genåbningen af samfundet forhåbentligt et endeligt farvel til virtuel undervisning. Men for nogle elever er det vigtigt, at der fortsat er tilbud, hvor man helt eller delvist kan tage sin studentereksamen hjemmefra.

Og hvad kan man så lære af det?

Hvis man skal tage noget godt med fra den virtuelle undervisning, så er det nytænkning, elevinddragelse og omstillingsparathed. Selvom de fleste elever oplevede både social og faglig mistrivsel under den virtuelle undervisning, var der nogle, som

også oplevede en helt ny tilgang til undervisningen. Lige pludselig var lærerne ikke længere eksperterne. I hvert fald ikke på formatet for undervisningen og det skabte muligheder for forandring.

Tavlen blev visket ren, og forventningerne til undervisningen blev nulstillet. Nogle lærere stoppede op og stillede spørgsmålet: "Hvordan skal vi undervise?" Et spørgsmål som ellers nogle gange bliver overskygget af "sådan-plejer-vi-at-gøre tilgangen".

Undervisningen blev altså revet op med rødderne, og eleverne planlagde nye idéer. Under den virtuelle undervisning indførte flere lærere blandt andet gåture, hvor eleverne skulle lytte til podcast som en ny undervisningsform. Det er dog vigtigt at pointere, at disse positive elementer ikke skyldes selve den virtuelle undervisning men nærmere de nye omstændigheder. Når omverdenen ændrer sig, så gør vi det også. Og det kan føre til nye måder at gøre tingene på.

Så nej, virtuel undervisning har ikke revolutioneret undervisningen og skal heller ikke fylde mere i gymnasieelevers hverdag. Men det har lært os, at vi alle sammen er omstillingsdygtige, og at fornyelse og elevinddragelse altid er en god idé. Det er efterhånden klart for alle,

at corona har påvirket os. Både på godt og på ondt. Mest på ondt, hvis man spørger gymnasieleverne. Så hvis der er noget, vi skal lære af det sidste år, så er det, at socialt samvær og nærvær i undervisningen er nøglen til velfungerende undervisning. Og hvad angår spørgsmålet: "Hvad kan vi lære af den virtuelle undervisning?" Er svaret: "Ingenting."

Men vi kan lære noget af os selv, for vi har været omstillingsparate i en krisetid, og det har skabt rum for fornyelse og forbedring, og det håber jeg, at vi tager med os videre i den fremtidige fysiske undervisning.

Kilder:

DGS, 2021: "Konsekvenser af den virtuelle undervisning", <https://static1.squarespace.com/static/57fdf2df1b631b13d861330d/t/602a6e28df6c9f16ca80d016/1613393494700/Konsekvenser+af+virtuel+undervisning+jan+2021.pdf>
Statens Institut for Folkesundhed, 2021: "Sammen hver for sig", https://www.sdu.dk/sif/-/media/ima-ges/sif/udgivelser/2021/rapport_www_hvordan_tackler.pdf
Rambøll, 2020: "Coronakrisen set fra et ungeperspektiv", https://www.egmontfonden.dk/sites/default/files/2020-08/Ramb%C3%B8ll%20-%20Coronakrisen%20set%20fra%20et%20ungeperspektiv_0.pdf

Folkeoplysningens *muligheder* under COVID 19-nedlukninger

Folkevirke har under COVID 19-nedlukningerne afprøvet forskellige debatformer og muligheder med støtte fra Dansk Folkeoplysnings Samråd

Af Jeanne Bau-Madsen, næstformand i Folkevirke

I folkeoplysningen mødes borgerne på tværs af sociale skel, på tværs af generationer og holdninger. Man mødes ikke blot i et fysisk rum, men også om en aktivitet – ofte for at lære noget sammen.

Og så lukkede alting ned! Pludselig kunne vi ikke mødes fysisk, men skulle finde ud af at kommunikere på en anden måde. Folkevirke over hele landet aflyste foredrag, studiekredse og debatter. Mange af Folkevirkes medlemmer er oppe i årene og bruger Folkevirke som et vigtigt netværk. Resultatet af nedlukningerne blev, at mange pludselig opdagede, at de blev ensomme – de manglede det sociale samvær, diskussionerne og det intellektuelle input.

Folkevirke besluttede derfor at arrangere virtuelle debatmøder og ad den vej forsøge at opbygge digitale fællesskaber.

Da nedlukningerne var hårdest i Nordjylland, har Folkevirke haft fokus på det område og har med støtte fra Dansk Folkeoplysnings Samråd kunnet søsætte initiativer

målrettet netop folkevirke-brugere i Nordjylland.

Fordelene ved disse digitale møder var, at man kunne gennemføre meget fleksible møder, hvor deltagere og oplægsholdere kunne sidde i hver sin ende af landet. Derved blev der åbnet for en landsdækkende livedebat med deltagere, som folkevirke-brugere måske havde mødt til landsmøder eller på andre landsdækkende aktiviteter. Netop det, at man på den måde kan etablere intens debat mellem land og by, mellem storby og ”udkantsdanmark”, er noget, alle har efterlyst i den offentlige debat.

Elektroniske udfordringer

Ulemperne ved de elektroniske møder var i begyndelsen af teknisk art. Stort set alle folkevirke-brugere ejer i dag en computer. Hvis man ikke har brugt computeren i sit arbejdsliv, men først sent er kommet i gang med elektronisk kommunikation, så er det ofte kun få af

computerens mange muligheder, man kan bruge. Det kan derfor rumme udfordringer at deltage i et elektronisk debatmøde. For hvordan tilkendegiver man, at man vil tage ordet i en diskussion? Skal man have billede på? Hvordan tilrettelægges talerrækken? Hvordan kommer man selv til orde?

I forskellige sammenhænge har de fleste nok oplevet at se deltagere, der ikke ved, at de er med på skærmen, og derfor skærer de ansigter eller gør andre bevægelser, som de ikke er klar over, bliver set af alle deltagerne.

Når man har været deltager i en visuel debat, ved alle, hvordan hinanden bor. De fleste deltagere tænker ikke over, at de andre kan se talerens stue som baggrund. Flere af de programmer, som bruges til møder med flere deltagere har dog en funktion, hvor man enten kan sløre sin baggrund eller sætte et falsk billede ind, så andre ikke kan se de virkelige omgivelser, man sidder i.

Mange har også på TV set børn eller hunde dukke op, når politikere eller andre er blevet interviewet direkte fra deres hjem.

En anden ulempe har været, at det ikke er så ligetil at sætte et virtuelt møde op, for hvor mange kan deltage i samme møde? Endelig har der også været tekniske problemer med at få alle deltagere koblet på mødet.

Erfaringer

Heldigvis kan vi her i Danmark mødes fysisk igen.

Et par repræsentanter fra landsforeningen Folkevirke tog her i efteråret til Folkevirke i Vesthimmerland – til Farsø – for at høre, hvordan lokalmedlemmerne i kredsen havde oplevet nedlukningen af landsdelen. Vi debatterede i plenum disse to emner:

- Hvordan har I oplevet/overlevet nedlukningen?
- Er der noget, I har lært af nedlukningen, som I kan bruge i dag?

Især det første punkt blev ivrigt debatteret. Deltagerne havde følt, at Nordjylland havde været specielt hårdt ramt, fordi man ikke kunne færdes over kommunegrænserne. Det var tydeligt, at deltagerne var øvede debattører – man afbrød ikke hinanden, afviste ingen ideer og argumenterede for sine forslag.

”Open Space”-metoden

I forbindelse med besøget blev Folkevirkes udstilling om stemmesedler vist.

Mødet var planlagt som et oplæg og en workshop. Efter præsentationen af udstillingen brugte vi ”Open Space”-metoden til at få en debat i

Formand for Folkevirke Vesthimmerland, Tove Kristensen deltog aktivt i debatten om, hvordan ensomhed i Nordjylland er blevet tacklet.

gang. Valget af metode beroede på, at deltagerne her taler med alle tilstedeværende, at man ikke sidder passive her (som fx til et foredrag), men ved at bevæge sig rundt i rummet bliver en aktiv deltager. Denne metode kræver et stort rum, så man kan danne grupper – opløse dem igen og danne nye. I Farsø blev vores møde holdt i et stort, lyst lokale. ”Open Space” baserer sig på fire principper:

1. De, der deltager, er altid de rigtige!
2. Det, der sker, er det eneste, der kunne være sket – og er vigtigt, uanset, hvad det blev.
3. Det tidspunkt, vi starter på, er altid det rette.
4. Når man mærker, at det er tid til at slutte, så er det tiden...

Enhver deltager er ansvarlig for sin egen læreproces og sit eget bidrag til hele processen. Når en dialog ikke mere er givende (for en selv), og man ikke længere kan bidrage til den, så er man pligtig til at bevæge sig videre til næste ordveksling. Denne metode fungerede godt til

vores møde. Vi havde ikke fortalt om metoden, men brugte den. Således startede vi med en præsentation af udstillingen, fortalte om, hvordan den var blevet til, samtidig med at vi problematiserede de enkelte stemmesedler. Vi havde hængt en udstilling op på væggene i rummet. For at få udbytte af plancherne var deltagerne nødt til at gå hen til dem. Dette skabte bevægelse i rummet og skift mellem, hvem man talte med. Der var givet opgaver, der skulle løses – de blev diskuteret med skiftende partnere. Nogle deltagere gik ikke så godt, men blev ”besøgt”.

I ”Open Space”-metoden er der ingen løsning, der er den korrekte, og vi sluttede med at diskutere de forskellige forslag til hvilken stemmeseddel, der var den mest demokratiske.

Folkevirke havde besluttet, at indholdet af mødet ikke skulle dreje sig om ensomhed. Det emne var allerede blevet debatteret. Derfor blev der valgt et emne og en mødeform, der sikrede, at alle talte med hinanden.

I Folkevirke mener vi, at der ikke er nogen tvivl om, at det virtuelle møde er kommet for at blive. En kombination af dette og det fysiske møde vil ofte sikre flere deltagere og færre ensomme.

Desuden tror vi, det vil være en fordel for folkeoplysningen, at de visuelle møder får en større plads, da det vil være med til at sikre billigere kurser, hvor der kan være deltagere fra hele landet.

Meget tyder desuden på, at denne mødeform vil tale til mange unge.

Ensomheden *overrasker* aktive borgere

Nedlukningen i Nordjylland kom i forlængelse af flere COVID 19-restriktioner, men voldsomheden var alligevel overraskende for mange, som havde været aktive i et langt liv

Af Jeanne Bau-Madsen, næstformand i Folkevirke

Det første møde i Folkevirkes projekt "Veje ud af ensomhed" blev holdt som et virtuelt møde, hvor man kunne deltage via Skype.

Folkevirkes formand Annemarie Balle faciliterede mødet. Fhv. borgmester i Kalundborg Aage Brejnrod og Folkevirkes næstformand Jeanne Bau-Madsen var inviteret til en samtale om ensomhed. Begge befandt sig i samme lokale som Annemarie Balle.

De øvrige deltagere deltog i mødet og den efterfølgende debat via Skype.

Annemarie Balle henviste i sin introduktion til en artikel i Kristelig Dagblad med titlen "Ensomhed er den største hæmsko for ældres trivsel". Her nævnes bl.a., at 55.000 danskere over 65 år lider af svær ensomhed, at ensomhed og depression koster mest i tabt livskvalitet og at den samfundsmæssige byrde ved lavere trivsel vil stige frem mod 2050, fordi vi lever længere, og andelen af ældre vokser.

Aage Brejnrod fortalte, at han som 94-årig for første gang i sit liv havde følt sig ensom i det forløbne år.

- Jeg har altid været en meget aktiv pensionist og deltaget i foreningsarbejde, undervist og holdt foredrag.

Under nedlukningerne har jeg savnet min store familie – specielt mine oldebørn. To var nyfødte, da nedlukningen begyndte, og dem har jeg endnu ikke mødt. Det er jeg meget ked af, for der sker så meget i de første år, og det er svært at følge på Skype.

Han sammenlignede året, der er gået, med krigen og de mange forbud, man havde oplevet i den tid. Men det havde ikke været så længe, som han sagde.

Jeanne-Bau mente også, at det havde været en anden måde at møde folk på, når alt foregik online.

For ældre mennesker kan det være vanskeligt at få elektronikken til at virke, samtalerne kan blive akavede og al den snak, man plejer at have i kaffepausen, mangler!

Og hvad var året så gået med?

Aage Brejnrod fortalte, at hans bøger var blevet hans redning.

Han havde en stor bogsamling, også med bøger, han endnu ikke havde læst, så biblioteksbesøg havde ikke være så savnet, som det kunne have været. Han ple-

jede at være i en læsegruppe med fem andre, hvor der blev læst mange bøger. Her var den efterfølgende diskussion om det, man havde læst, noget han havde savnet.

Men tiden var ikke kun gået med at læse bøger. Aage Brejnrod havde oftere end før gået en tur i parken, sat sig på en bænk og set på legende børn. Jeanne Bau-Madsen havde gået ture med sin hund og havde næsten hver dag nået de anbefalede 10.000 skridt. Men de ture, der før havde været ture med bl.a. at se på fugle, var blevet til ture blandt børnefamilier, skoleklasser og børnehaver, hun ikke plejede at møde.

Ensomhed er den største hæmsko for ældres trivsel

Ny analyse fra Aldre Sagen viser, at ensomhed og depression medfører det største tab af livskvalitet og fører til flere hospitalsindlæggelser og behov for offentlig hjælp

AF BRITTA LINDENBERG

Ensomhed

- 55.000 danskere over 65 år lider af svær ensomhed
- Ensomhed og depression medfører det største tab af livskvalitet og fører til flere hospitalsindlæggelser og behov for offentlig hjælp
- Ensomhed og depression medfører det største tab af livskvalitet og fører til flere hospitalsindlæggelser og behov for offentlig hjælp

Livskvalitet

Ensomhed og depression medfører det største tab af livskvalitet og fører til flere hospitalsindlæggelser og behov for offentlig hjælp

Ensomhed

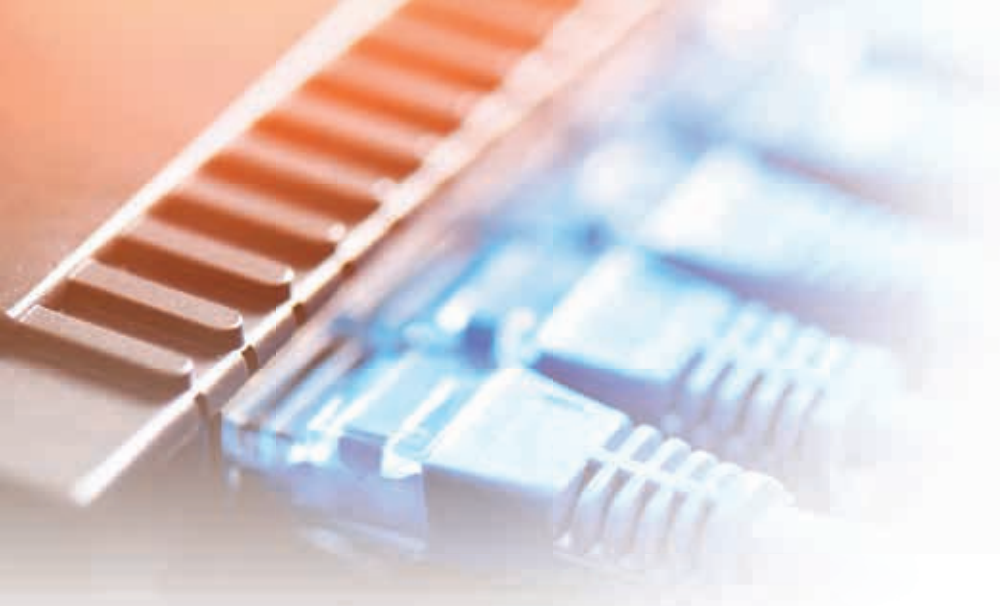
Ensomhed og depression medfører det største tab af livskvalitet og fører til flere hospitalsindlæggelser og behov for offentlig hjælp

Ensomhed

Ensomhed og depression medfører det største tab af livskvalitet og fører til flere hospitalsindlæggelser og behov for offentlig hjælp

Ensomhed

Ensomhed og depression medfører det største tab af livskvalitet og fører til flere hospitalsindlæggelser og behov for offentlig hjælp

Reaktioner

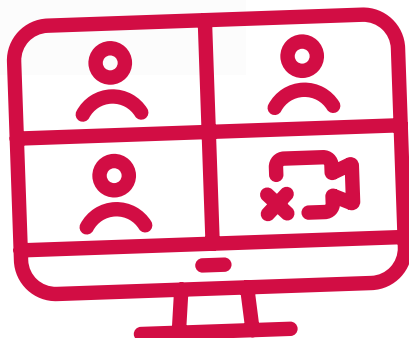
I den efterfølgende diskussion fortalte en socialpædagog, hvordan beboerne, hvor hun arbejdede, følte "hudsult". De manglede samvær med familie og venner.

En anden deltager fortalte, at personer i hendes netværk havde prøvet at aktivere de mange ensomme etniske kvinder ved at invitere til digitale møder. Det var ikke blevet en succes. Denne gruppe kvinder havde ikke følt sig tiltrukket af at deltage i denne form for møder.

Disse kvinder havde til gengæld fundet sammen over Facebook eller via SMS'er. Især havde de kunnet hjælpe deres børn med kontakt til andre børn. De havde også arrangeret kørselsordninger for børnene, så de kunne deltage i de få aktiviteter, der var tilladt.

Aage Brejnrod mente, at året med COVID 19-restriktioner havde lært mange af os at påskønne vores frihed og det fysiske samvær i bl.a. foreningsregi.

For, som han udtrykte det, det er noget, vi i mange år har taget som en selvfølge, men nu er vi blevet klar over, at det er forhold, som vi

kan miste igen. De er ingen naturligvis forhold.

Der er tale om skrøbelige muligheder.

- Nogle af os har oplevet det under 2. Verdenskrig, hvor Danmark var besat i fem år. Men det er for mange blot en fortalt historie, som de ikke selv har følt på deres krop.
- Dengang var der ikke så mange alternativer, som i dag – intet internet, ingen sociale medier og ingen muligheder for fx Skype. En del havde naturligvis telefon dengang, men der var også mange, der ikke havde. Med dagens muligheder er det lettere at "ses" virtuelt.

Erfaringer

Men, lød det hele vejen rundt, virtuelle kram og virtuelt samvær kan ikke erstatte det fysiske møde.

Flere pegede også på, at virtuelle debatter har sine begrænsninger – man mangler føling med de øvrige deltagere, og så kan teknikken drille. Desuden mangler hele det sociale aspekt, som kan virke befordrende for debatter.

På virtuelle møder mangler de små pauser – de kan virke inspirerende og befordrende for den fortsatte debat.

Modsat er fordelen ved de virtuelle møder, at alle kan deltage, uanset om de bor langt væk eller er handicappede. Med de virtuelle møder sparer man transporttiden. Møderne kan også skabe kontakter mellem mennesker, som ellers ikke ville have mødtes.

Desuden pegede flere på de tekniske problemer med at logge på og have downloadet det korrekte program – og have en god forbindelse, så der ikke bliver for mange udfald. Folkevirke lærte, at det er vigtigt at sikre, at alle deltagere har adgang til det planlagte program og har modtaget mødets kode.

Et godt råd er også, at møderne ikke må starte, før alle tilmeldte har opnået forbindelse. Hvis det skal sikres, er det vigtigt, at mødelederen har fået både mailadresser og telefonnumre på de tilmeldte deltagere, så man kan komme i forbindelse med dem, der ikke kan få deres Skype eller Zoom til at virke.

Der var udbredt enighed om, at de virtuelle møder vil fortsætte og være nyttige i visse sammenhænge, men at de på ingen måde kan erstatte de fysiske møder – især møder, hvor der skal samtales og debatteres og ikke kun fremlægges et emne til orientering/en status på en sag.

Erfaringer fra debatten på de sociale medier:

Demokratiet er truet af den *dårlige tone* i debatten

Af Jan E. Jørgensen (V), folketingsmedlem samt 1. viceborgmester og rådmand i Frederiksberg Kommune

De sociale medier har revolutioneret måden, borgere og magthaverne kan kommunikere med hinanden. De har på mange måder bragt befolkningen og dets politikere tættere på hinanden. De sociale medier har givet alle mulighed for at deltage i den offentlige debat. Det burde være opskriften på en styrkelse af demokratiet. Men de sociale medier og den offentlige debat er blevet forgiftet af mennesker, der kun har én hensigt – at sprede had, vrede og ekstrem dårlig energi.

Som politiker skal man lægge øre til meget. Når debatter og politiske møder bliver afholdt fysisk, kan tonen godt blive en smule anspændt, men

generelt bliver der diskuteret politik i relativ ro og orden. Men der er enkelte mennesker, som mener, at debatter på sociale medier bedst er tjent med hadske, ondsksfulde og truende ord. Disse mennesker er bedre kendt som trolls, og deres eneste formål er at skabe enormt dårlig stemning. De findes på alle fløje i det politiske spektrum.

"Hold kæft hvor er du en kæmpe lort, Jan"

"Du er et usselt menneske, Jan"

"For pokker hvor er du vammel"

Det er blot et lille uddrag af de tilsvininger, som jeg har fået de seneste uger, efter at jeg har gjort opmærksom på en troll på min Twitter profil, hvor en politisk debat på min Twitter profil blev ødelagt af en mand ved navn Tomas, som skrev, at jeg var "et fæ, dum og ignorant" og "et venstresvin". Han havde tydeligvis in-

gen anger, for han var træt af at tale pænt til fjolser. Ifølge ham selv er det helt i orden at svine et andet menneske til, for han har sit på det rene og har de rigtige holdninger. Jeg mødte for nyligt Tomas til en snak om tonen i debatten i radio-programmet "Nede Mette" på P1. Her blev jeg igen svinet til, og han viste ingen interesse i at trække sine ord tilbage. Jeg blev kun bekræftet i denne trolls hensigter – nemlig kun at sprede had og vrede, og ikke indgå i en politisk dialog. Jeg anser mig som ekstrem heldig at være en af de politikere i Danmark, som oplever relativt få af sådanne kommentarer. Mange af mine kollegaer, på tværs af alle partier, oplever langt værre ting, såsom direkte voldtægts- og dødstrusler. Det er uhyggeligt at vide, at der er enkelte ude i samfundet, som ønsker at gå så langt som at true én på livet på grund af politiske uenigheder.

De sociale medier har givet alle mulighed for at deltage i den offentlige debat. Det burde være opskriften på en styrkelse af demokratiet. Men de sociale medier og den offentlige debat er blevet forgiftet af mennesker, der kun har én hensigt – at sprede had, vrede og ekstrem dårlig energi.

**Jan E. Jørgensen (V),
folketingsmedlem samt 1. viceborgmester og
rådmand i Frederiksberg Kommune**

Det er denne type had, vi ser rundt omkring i den vestlige verden. Det er den type had, som fik flere tusind mennesker til at storme Kongressen i Washington. De sociale medier er blevet fora, hvor disse hadefulde mennesker mødes for at sprede deres aggressive og uforsonlige retorik. Det er forståeligt, at man kan føle sig frustreret eller såret på baggrund af politiske beslutninger, der bliver truffet af landets politikere. Men for at befolkningen og politikere kan tale sammen, være sammen og forstå hinanden, så bliver vi nødt til at kunne tale sammen. Hvis folk som Tomas (fuck alle i Folketinget) er dem, som skal dominere den politiske debat, er der til sidst ingen, som gider at deltage. Der er færre og færre, der ønsker at stille op som

politikere, fordi tonen og hadet er blevet, som det er. Hvis denne tendens fortsætter, kommer politikere og folk længere væk fra hinanden.

Det vil føre til en langsom død af vores demokrati. Derfor er det alt afgørende, at tonen i den offentlige debat bliver bedre, og at folk som Tomas ignoreres og holdes væk fra den offentlige debat. Vi bliver nødt til at kunne diskutere samfundets store spørgsmål i ordentlige og respektfulde rammer. Vi må og skal værne om ytringsfriheden. Men vi skal bekæmpe hadefulde ytringer. At bruge hadefuld retorik gør ikke nogen en tjene- ste. Den splitter os ad, og den forhindrer os i at se hinanden i øjnene og lytte. Det må og skal stoppe nu.

Veje ud af *ensomhed*

Folkevirke har afprøvet forskellige metoder – virtuelle og fysiske – for at finde veje ud af ensomhed

*Af Jeanne Bau-Madsen,
næstformand i Folkevirke*

Projektet "Veje ud af ensomhed" er blevet ledet af cand.pæd. Jeanne Bau-Madsen i samarbejde med landsformand Annemarie Balle og med stor støtte fra Folkevirkes konsulent Birgit von der Recke.

Mange mennesker 65+ føler sig i dag ensomme. Folkevirke har gennem mange år arrangeret møder over hele Danmark. Folkevirke har bestræbt sig på at tilrettelægge mødeemner, som kan interessere bredt på tværs af både alder, køn og etnicitet. Problemet har været at få kontakt til især de ældre, som føler sig ensomme!

Med dette projekt ønskede Folkevirke at støtte øget fokus på dette problem og finde frem til mødeformer og metoder, som kan få 65+ ud af deres ensomhed.

Vi har i projektforløbet været i tæt kontakt med udvalgte medlemmer af Folkevirke og andre interesserede, så de har fået redskaber til at finde

frem til de af vores medborgere, som sidder alene og er ensomme. Desuden har vi foreslået nogle aktiviteter og mødeemner, der har kunnet appellere til denne gruppe.

Sådan kan ensomhed forhindres

Ensomhed kan af og til opleves værre, når man er sammen med andre mennesker, og hvor man føler, at man ikke rigtig har kontakt til nogen.

Hvis man har stærke, sociale relationer giver det én:

- højere livskvalitet.
- mindre sygdom.
- at man lettere overvinder sygdom.
- at man lever længere.

Det er blevet sagt, at et ensomt menneske kan indeholde megen kærlighed, men har ingen at give den til.

Men hvad er ensomhed?

Nogle har brug for mange relationer, men behovet er individuelt. Mange oplever også at være ensomme i en sorg. Ensomhed kan være, at man lever i social isolation

– man mangler familie og venner, følgeskab og følelsesmæssige relationer.

Sidst skal man huske på, at ensomhed kan være forbigående. Det er en følelse, som er en del af det at være menneske, men ensomhed kan også bide sig fast.

Forskning har vist, at 30% af alle ældre føler sig ensomme. Fx kan mange ikke lide at komme hjem alene.

Hvis man bliver behandlet som værende anderledes, kan det føre til ensomhed. Flere ensomme fortæller at blot dét, at der er nogle, som interesserer sig for én, hjælper på ensomheden.

Fra forskellige sider er der blevet peget på forskellige veje ud af ensomheden.

Det kan f.eks. være:

- Højtlesning og samtale.
- Højskoleophold.
- Besøg af person, der taler ens modersmål.
- Besøg af elever fra den lokale sprogskole.

Sammen kan vi stoppe ensomheden

STØT NU

- Besøg af børn på plejehjem.
- At samles i grupper, hvor deltagerne fortæller om deres liv. Røde Kors har startet sådanne grupper.
- Danmark spiser sammen. (Findes på mange biblioteker og kirker).

I løbet af projektet er der bl.a. stillet spørgsmål som:

1. Hvad er ensomhed?
2. Hvordan bekæmper man ensomhed?

Ensomhed forstærkes af fordomme, kontrol og manglende positive forventninger til mennesker, der ikke er i lønnet arbejde, men modtager offentlige ydelser, herunder seniorer, ledige, psykisk syge og hjemløse.

Arbejdet med at skabe sociale netværk, mere livskvalitet og bekæmpe ensomhed blandt ældre bliver et væsentligt område i arbejdet med at styrke civilsamfundet.

I løbet af projektet er der bl.a. givet disse råd:

- o Man skal blive ved med at undre sig, gøre nytte for andre, opleve andres taknemmelighed og sin egen. Bidrage til fællesskabet, bruge sine erfaringer.
- o Man får det, man giver. Veje ud af ensomhed: at yde, gøre nytte for andre.
- o Det er vigtigt, at de ensomme får at vide, at der er brug for dem, fremfor at de skal deltage i et foredrag eller lignende.

Gode råd

Hvorfor arbejde med ensomhed?

De korte svar er:

1. Fordi ensomhed er ødelæggende.
2. Fordi medmenneskelighed og fællesskaber gør en forskel.

Facebook – en *genvej* til mange kontakter

Af Susan Vestergaard, bogholder og initiativtager til Frederiksberg Gåbuddies

Jeg oprettede mig på Facebook i slutningen af 2007, så jeg har efterhånden 14 års erfaring med den sociale platform.

Og SOCIAL er lige netop dét ord, som først dukker op i mit hoved, når jeg tænker på Facebook og alt det, som jeg har fået ud af Facebook.

Da jeg startede i 2007, var jeg 43 år. Jeg kom på, fordi nogle af mine venner var på, og det første rigtigt sociale, som jeg fik ud af Facebook, var, at jeg fik kontakt med mange af mine gamle klassekammerater.

Noget, som jeg ikke kunne have fået gjort uden Facebook – eller i hvert fald ville det have taget mange år,

for mine klassekammerater er spredt rundt i Danmark, og én er i USA. En rigtig positiv oplevelse.

I 2011 startede jeg et socialt netværk for iværksættere i København samtidig med, at jeg startede som selvstændig bogholder og fik min virksomhed på Facebook. I 2014 startede jeg et socialt netværk netop for selvstændige bogholdere, og i 2019 startede jeg gå-gruppen "Frederiksberg Gåbuddies", som i dén grad har udviklet sig til at blive et socialt netværk. Mine medlemmer er primært i aldersgruppen 65-85 år, og vi går masser af ture og får nogle oplevelser, som vi måske ikke ville få, hvis vi gik alene.

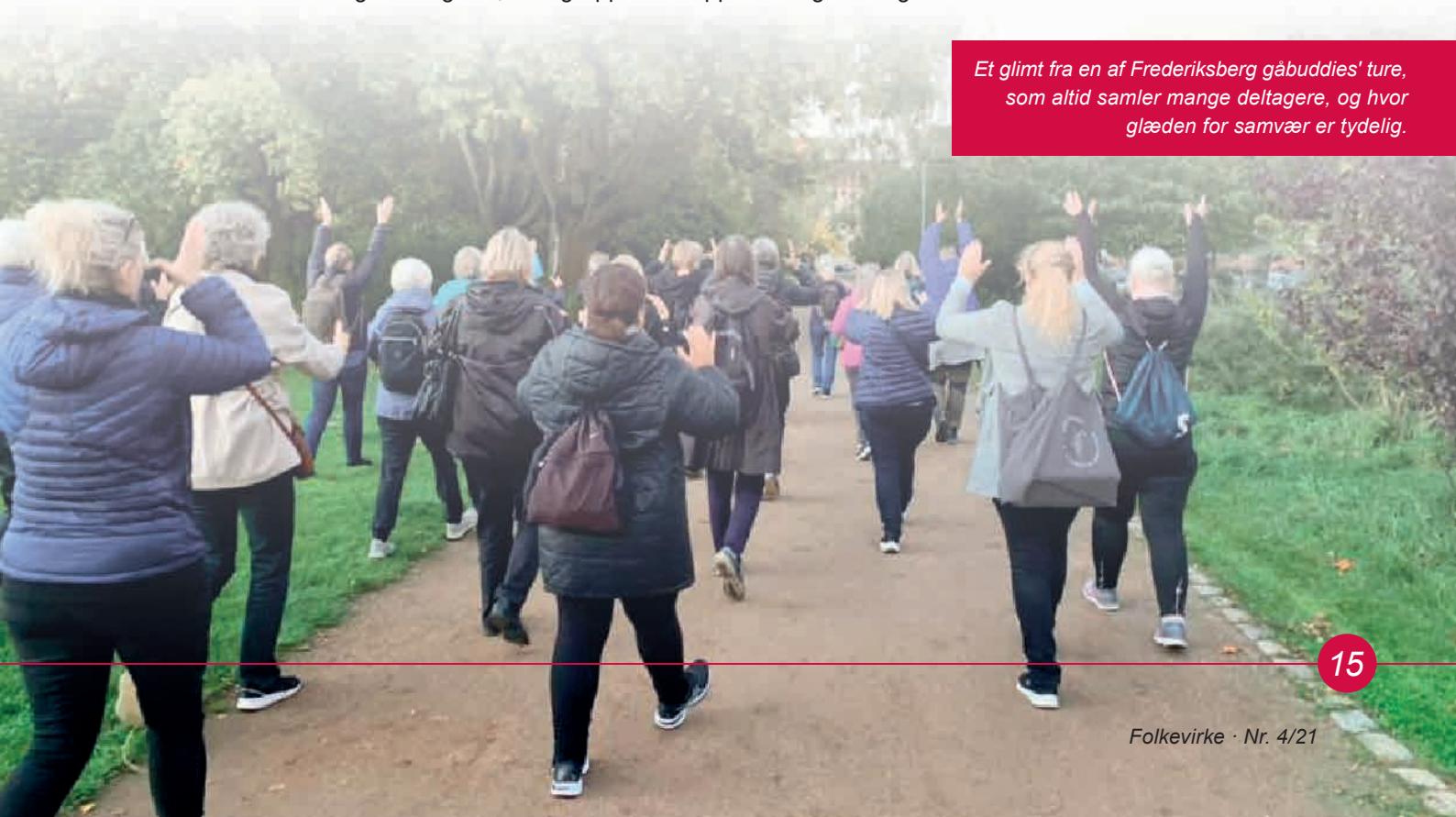
På 2,5 år er gruppen vokset til over 1.500 medlemmer, hvor flere er opdelt i små gå-hold, som arrangerer sine egne ture, og jævnligt deltager på de ture, som jeg lægger op i gruppen. Gruppen har givet mig

SÅ mange gode oplevelser, og jeg har lært en masse kanonskønne mennesker at kende. Det sociale flourer i stor stil blandt medlemmerne, og der er skabt nogle nære venskaber imellem seniorer, som ikke ville have mødt hinanden, hvis ikke det havde været for Facebook. Min interesse for seniorerne på Frederiksberg blev faktisk vakt så meget, at jeg nu stiller op til Kommunalvalget her til november for Det Konservative Folkeparti, netop med seniorer, sundhed og sociale fællesskaber som mine mærkesager.

En udvikling fra bare at være nysgerrig på den sociale platform og for at finde mine gamle klassekammerater og så til at stille op til kommunalvalget.

Alt sammen skylder jeg Facebook en stor tak for :o)

Et glimt fra en af Frederiksberg gåbuddies' ture, som altid samler mange deltagere, og hvor glæden for samvær er tydelig.

En velspillende Josephine Opsahl greb publikum med sit dygtige spil. Hørte man godt efter, kunne man bl.a. opfange små brudstykker af både klassiske stykker og en overraskende "dialog" med rådhusklokkerne på Københavns Rådhus.

Kvindestemmer '21:

Kunstnerisk fællesskab

Efter halvandet års pause kunne Kvindestemmer genoptages med et storslået arrangement på spillestedet Hotel Cecil

Af Annemarie Balle

Tredje gang blev lykkens gang for Kvindestemmer. For det var først efter to aflysninger, at Kvindestemmer '21 kunne gennemføres i september på spillestedet Hotel Cecil. Gennem halvandet år har COVID 19-restriktionerne sat en stopper for arrangementet. Nedlukninger, begrænsninger i antallet af tilskuere og stramme regler for, hvordan kulturelle arrangementer kunne foregå, har gjort, at Kvindestemmer flere gange er blevet udskudt.

- Og, som dagens konferencier Lisbeth Tolstrup tilføjede, så har der i perioden siddet tre kulturministre – nemlig Mette Bock, Joy Mogensen og nu Ane Halsboe Jørgensen.

I midten af september blev dørene slået op for et storslået arrangement med Kvindestemmer, hvor det var helt tydeligt, at alle havde glæ-

det sig meget til at genoptage et givende samvær.

Ingen gik skuffet fra eftermiddagen på spillestedet Hotel Cecil – alle fik i løbet af de omkring fire timer store og også overraskende oplevelser med sig hjem.

Eftermiddagen blev indledt af forfatteren Mathilde Walter Clark, som foretog punktnedslag i sin seneste essaysamling "Huset uden ende". En bog, som hun havde skrevet i nu afdøde Jan Sonnergaards lejlighed i Serbien – og en bog, som hun i øvrigt også fik Jan Sonnergaards Mindelegat for samme år.

Mathilde Walter Clark læste en indfølelse fortælling om kvinder i Indien, og så helt oplagt også novellen "Skildpadder", som fortæller om et venskab med en forfatter, der begår selvmord.

Derefter blev der lukket op for en musikalsk oplevelse, som blev leve-

ret af Josefine Opsahl. Hun begyndte at spille violin som 8-årig i hjembyen Roskilde, men skiftede senere til at spille cello.

Josefine Opsahl arbejder i et spændingsfelt mellem klassisk og elektronisk musik. Hun har selv kommenteret sin musik ved at fortælle, at hun lægger sig et sted mellem det kunstneriske og det rationelt reflekterende.

Hendes musik rummede da også både de klassiske og elektroniske elementer. Hørte man godt efter,

Billedkunstner Kit Kjærbye fortalte levende om, hvordan hun har ladet sig inspirere af mange meget forskellige materialer. Senest er det farvestrålende strips, som har været brugt i hendes skulpturer.

kunne man også opfange små brudstykker af både klassiske stykker og en overraskende "dialog" med rådhusklokkerne på Københavns Rådhus.

Lyrikeren Mette Moestrup gik derefter på scenen og valgte at indlede sin optræden med en nærmest syngende oplæsning af digtet "Min kittel er for kort". Digtet står i samlingen "Sommerfugle", som har flere referencer til afdøde Inger Christensen.

I sine nyeste digte bevæger Mette Moestrup sig mest fra antikke myter til moderne søvnløshed i et vildt og virtuost tempo. Det gav hun flere intense oplevelser af, da hun læste op af sin seneste digtsamling "Til den smukkeste".

Årets billedkunstner var Kit Kjærbye, som begyndte at arbejde med billedkunst allerede som 16-årig på Glyptotekets Tegneskole under Helge Bertram. Sidenhen gik hun på Akademiet og har dermed været aktiv som billedkunstner i nu 50 år. Desuden har hun været formand for Kvindelige Kunstneres Samfund i perioden 2010-2019.

Hun fortalte levende om sit liv med kunst gennem 50 år og om, hvordan hun har ladet sig inspirere af mange meget forskellige materialer. Senest er det farvestrålende strips, som har været materialet i hendes skulpturer.

Dagens sidste forfatter var Gretelise Holm, som er uddannet journalist, og gennem de seneste 23 år har hun udgivet en lang række meget roste bøger – kriminalromaner med Karin Sommer i hovedrollen og mere samfundskritiske romaner som fx Mercedes Benz syndromet.

På scenen i Hotel Cecil var det sine erindringer hun dykkede ned i og med stor humor og kvindepolitisk harme, som hun bl.a. gav udtryk for. Hun talte om den forskelsbehandling, som mange kvinder udsættes for. For, som hun udtrykte det, det ser ud til, at mænd ikke kan diskvalificere sig til jobs.

Gretelise Holm fortalte om sin opvækst under meget fattige kår, men med en meget stærk og karismatisk mor, som viste sine børn, hvordan man kan klare sig i en verden, som langt fra altid er let at navigere i.

Dagen med Kvindestemmer blev rundet af ved musiker og komponist Anne Eltard, som spiller på flere instrumenter og er aktiv i et utal af sammenhænge på den danske musikscene

Hun har en solid baggrund i nordisk folkløse, hvad der også kom til at

dominere hendes musik denne eftermiddag.

Hun spillede og sang bl.a. en ballade om kærlighed – om at møde den og turde kaste sig ud i den. Hun optrådte også med en af sine egne, meget smukke kompositioner, hvor hun lagde lag på lag og efterhånden fik bygget et smukt sanseligt rum op.

Kvindestemmer '22

Det ligger nu fast, at **Kvindestemmer '22** traditionen tro bliver gennemført på **spillestedet Hotel Cecil**. Datoen bliver **lørdag den 26. marts 2022**.

Programmet er under udarbejdelse. Flere kunstnere er lige nu ved at blive kontaktet, og det tegner – igen – til at blive et arrangement fyldt med givende oplevelser.

På gensyn til foråret!

Dagen fik uundværlig, økonomisk støtte fra

*Kvindernes Bygning
Den Bøhmske Fond
Statens Kunstfonds
litteraturpulje
Dansk Musiker Forbund
Københavns Kommunes
Musikudvalg
Kvindelige Kunstneres
Samfund
Folkevirke*

**Landet over
tilrettelægger Folkevirke
møder, foredragsrækker,
studiekredse, temamøder,
kurser og lejre,
hvor alle kan deltage.**

Ved redaktionens slutning
forelå der oplysninger
om disse arrangementer.

Mere detaljerede oplysninger kan fås
ved henvendelse til
Folkevirkes kontor,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K,
telefon 33 32 83 11

(bedst tirsdage mellem kl. 9 og 16)
eller folkevirke@folkevirke.dk

Desuden kan der ses en opdateret oversigt
over arrangementer på Folkevirkes
hjemmeside www.folkevirke.dk

Du kan også følge Folkevirke på Facebook.

Folkevirkes møder former sig som
åbne debatter om aktuelle emner,
hvor deltagerne som regel
tager udgangspunkt i et oplæg.
**Folkevirkes møder er åbne
for alle interesserede!**

» REGION HOVEDSTADEN

BORNHOLM

Kontakt:

Marianne Kofod Pedersen,
Svanekevej 32, 3740 Svaneke
Tlf. 56 49 21 65

KØBENHAVN

»På Folkevirke«

Niels Hemmingsens Gade 10,
1153 København K.

Kontakt:

Folkevirke,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K. eller
Jeanne Bau-Madsen
Tlf. 21 27 62 19
folkevirke@folkevirke.dk

Folkevirkes Litteraturkreds i København

Mødestedet er Folkevirke,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K.
Tlf. 33 32 83 11

Debatmøderne foregår på torsdage kl. 12.00-14.30.

Datoer og bøger er aftalt
af studiekredsen.

18. november

Debat med udgangspunkt i Elisabeth
Møller Jensen: "Dengang i Lemvig".

16. december

Debat med udgangspunkt i Monika
Fagerholm: "Hvem slog Bambi ihjel".

Der betales kontingent for hele
sæsonen ved kursusstart
(efterår og forår) i alt 600 kr.

Litteraturkredsen har eksisteret i
flere år, og der kommer hele tiden nye
medlemmer. Men der er plads til flere,
som har lyst til at engagere sig i en
levende og vedkommende debat.

Kontakt:

Britta Poulsen
Tlf. 46 36 56 32

KØBENHAVNS VESTEGN

Vestegnens Litteraturkreds

Møderne holdes den sidste tirsdag
i hver måned.

Møderne holdes fra kl. 14.00 til 17.00 i
Ildrætsanlæggets lokaler på Sportsvej
i Glostrup.

30. november

Debat med udgangspunkt i bogen:
"Sekten på tågeøen" af Mariette
Lindstein, som fremlægges af:
Annelise Bohn.
Dagens digt: Ingelise Olsen.

2022

25. januar

Debat med udgangspunkt i bogen:
"Hvordan man fanger" af Nicoline
Verdelin, som fremlægges af:
Connie Michelsen.
Dagens digt: Ulla Persson.

22. februar

Debat med udgangspunkt i bogen
"Hvor flodkrebene synger" af
Delia Ovens, som fremlægges af:
Ellen Kristiansen.
Dagens digt: Ingelise Olsen.

29. marts

Debat med udgangspunkt i bogen
"Kaptajnen og Barbara" af
Ida Jessen. Den fremlægges af:
Ingelise Olsen.
Dagens digt: Annelise Bohn.

Tilmelding og kontakt:

Formand:

Ellen Kristiansen,
Vegavænget 41, 2620 Albertslund
Tlf. 40 84 62 07
elhart08@gmail.com

Næstformand:

Ingelise Olsen,
Glentehusene 52, 2620 Albertslund
Tlf. 60 47 89 92
prebon@webspeed.dk

Kasserer:

Annelise Bohn,
Nørretofte Alle 9, 2500 Valby
Tlf. 21 68 02 42

familienBohn@hotmail.com

Revisor:

Anne Birthe Kyed,
Rendsagervej 253, 2625 Vallensbæk
Tlf. 23 41 23 36
abk@Kyed.us

» REGION NORDJYLLAND

FOLKEVIRKE VESTHIMMERLAND

Alle arrangementer foregår på
Farsø Sognegård, Søvej 3 i Farsø
kl. 14.00-16.15,
hvis ikke andet er nævnt.
Entré og kaffe med kage – 90 kr.

Kontakt:

Formand:

Tove Kristensen,
Hans Egedes Vej 120, 9600 Aars
Tlf. 20 87 64 12
tovekaren120@gmail.com

Næstformand:

Else Thirup, Aars
Tlf. 23 25 28 17

Sekretær:

Lone Nørgaard,
Svoldrupvej 122, Vognsild, 9600 Aars
Tlf. 98 65 82 57
pelonor122@gmail.com

Bestyrelsesmedlemmer:

Margrethe Dam Hansen, Farsø
Tlf. 41 59 33 34
Ellen Kahr Thomsen, Blære
Tlf. 98 66 62 05

Suppleanter:

Mona Jensen, kasserer,
Aalborgvej 4, Hornum, 9600 Aars
Tlf. 22 40 29 58
Mona22402958@gmail.com
Iris Brink Hansen, Risgårde
Tlf. 98 63 60 42

Vesthimmerlands Litteraturkreds

Vesthimmerlands Litteraturkreds er midlertidig lukket pga. COVID 19.
Kontakt: Studiekredsleder Iris Brink Hansen, Risgårde, tlf. 98 63 60 42.

REGION MIDTJYLLAND

HERNING

Møder afholdes i Betania, Torvet 9, Herning. Møderne foregår hver anden mandag kl. 14.00-16.00. Alle er velkomne til at møde en halv time, før mødet begynder. Der er kaffe-pause på ca. 15 min., hvor man kan nyde sin medbragte kaffe. Der er også mulighed for at købe kaffe.

Medlemskontingentet for hele sæsonen er 200 kr. Hvert møde koster 40 kr. for medlemmer og 60 kr. for ikke-medlemmer. Satserne er også gældende for pensionister.

Vel mødt til en spændende sæson!

22. november

“Lune historier fra Holmsland”. Tidligere journalist Ole Tang, der er født på Holmsland, giver os et par timer i humorens univers med fortællinger om vestjyske originaler i området mellem Ringkøbing og Søndervig.

6. december

Juleafslutning med underholdning af den dygtige sanger og musiker Mariann Mikkelsen. Vi skal også hygge os med kage og julegodter.

2022

3. januar

“De uartige piger på Sprogø”. Flemming Rishøj belyser gennem dias og tale et stykke spændende Danmarkshistorie, hvor flere hundrede kvinder under åndssvageforsorgen fra 1923-1961 blev isoleret på Sprogø som værende til fare for samfundet. En tankevækkende historie om mennesker, der set med samfundets øjne, forblev “tabere”

17. januar

“H.C. Andersens vidunderlige, men også barske eventyrverden” v/cand. mag. Anna Dinesen.

H.C. Andersen er stadig aktuel, da mange af de holdninger han afdækkes, kan genfindes i dag.

31. januar

”Da lysekronen faldt ned i lagkagen” v/ tidl. højskoleforstander Niels Ole Frederiksen.

Det handler ikke om lagkager og lysekroner, men om anekdotiske erindringsglimt med en historisk reference tilsat lidt biografisk gemyse.

14. februar

Jørgen Tværmose Andersen tager udgangspunkt i sin bog om “Kirsten Marie og drengene”, som er et lille spejlbillede fra livet på den fattige midtjyske hede omkring Kølkkær i det 19. århundrede.

28. februar

“Demens – ressourcer og sårbarheder”. Ergoterapeut Mette Søndergaard giver gode ideer til, hvordan vi håndterer ændret adfærd hos familiemedlemmer og personer fra omgangskredsen.

14. marts

Generalforsamling.

28. marts

“Min vej fra Sibirien til Danmark”. Organist Elena Vas Andersen fortæller om sit liv i det nordligste Sibirien, og hvordan det gik til, at hun havnede i Danmark i 2001.

Maj

Under planlægning – en udflugt.

Bestyrelse:

Formand:
Lene Lund,
Emil Resensvej 47, Herning
Mobil 29 92 58 50

Næstformand:

Iben Brock,
Spinkebjerg 31, Gjellerup, Herning
Mobil 22 12 95 53

Kasserer:

Tove Katstrup,
Karen Blixens Vej 1P, Ikast
Mobil 40 70 90 51

Bestyrelsesmedlemmer:

Tytte Vestergaard Olesen,
Laubsvej 15, Herning
Mobil 25 80 50 67

Birde Lindholm,
Sabroesvej 3D, 4. sal, dør 5,
Herning

Mobil 23 67 76 75

Suppleanter:

Hanne Østergaard,
Østre Kirkevej 38, 2. sal, Herning
Mobil 20 41 11 40

Doris de Voss,
Ørnevej 32, Herning
Mobil 21 66 06 32

HOLSTEBRO

Kontakt:

Karen Margrethe Madsen
Tlf. 97 41 40 92

REGION SJÆLLAND

ROSKILDE

Kontakt:

Britta Poulsen
Tlf. 23 46 45 95
britta.poulsen@privat.dk
Kirsten Rudfeld
Tlf. 29 61 28 81
rudfeld@webspeed.dk

16. november

Debat med udgangspunkt i aktuel bog.

14. december

Debat med udgangspunkt i aktuel bog.

ØLSTED

Litteraturstudiekreds

Vi mødes hver 6. uge og planlægger fra gang til gang.

Kontakt:

Lis Timmermann,
Hermelinvej 9, 3310 Ølsted

UDLAND

GRØNLAND

Folkevirke i Nuuk

Kontakt:

Rebekka Olsvig,
Jens Kreutzmann Aqq 30,
postboks 575,
3900 Nuuk, Grønland

Spændende indblik i dansk og arabisk kultur

Folkevirke er i samarbejde med Amal Hayat Denmark og Interkulturel Kvinderåd klar med en spændende række debattmøder

Sæt kryds
i kalenderen!

Under overskriften "Debatter om dansk og arabisk kultur" vil Folkevirke i samarbejde med Amal Hayat Denmark og Interkulturel Kvinderåd i de kommende måneder fortsætte med en spændende række debattmøder.

Det overordnede formål med debattrækken er en øget kulturforståelse. Der er tale om et tværkulturelt projekt, som på nye måder skal være med til at øge den mellemfolkelige forståelse og vise nye veje, der kan være med til at øge engagementet i demokratiske problemstillinger.

Der vil blive holdt otte debattmøder i løbet af 2021 og foråret 2022. Nogle af møderne, som temamæssigt er meget tæt på hinanden, slås sammen, så udenbys deltagere har større mulighed for at deltage.

Det er gratis at deltage i alle møder, men tilmelding til Folkevirke er nødvendig.

Bindende tilmelding senest 4 dage før via mail til: folkevirke@folkevirke.dk

Der er i skrivende stund planlagt disse møder:

11. november: Mødets tema sætter fokus på kultur.

Mødet holdes på Folkevirkes kontor kl. 15.00-17.00.

Dagen program er:

Kl. 15.00: Velkomst.

Kl. 15.15: Hvad er kultur?

ved Jeanne Bau-Madsen.

Kl. 15.45: Te/kaffe.

Kl. 16.00: Workshops med grupper dannet efter etnicitet. Flg. spørgsmål diskuteres.

- Hvad er vigtigt i min kultur? Gruppen udarbejder sammen et Mindmap.

- Hvorfor er det vigtigt?

Studiekredshåndbogen – Demokratiets værksted af Jeanne Bau-Madsen deles ud til deltagerne.

Hvert spørgsmål diskuteres i 20 minutter. Hver gruppe udpeger en sekretær.

Kl. 16.45: Mindmaps hænges op og resultaterne fremlægges i plenum.

Kl. 17.00: Afslutning.

12. januar: Mødets tema er "Den demokratiske udfordring".

Deltagerne mødes på Christiansborg kl. 9.00.

Kl. 9.15: Lars Aslan Rasmussen viser rundt på Christiansborg.

Kl. 10.30: Tur op i Tårnet på Christiansborg.

Kl. 12.00: Frokost i Snapstinget.

Kl. 13.30: Møde hvor Bertel Harder taler om "Demokratisk dannelse og debatkultur".

27. januar holdes møde på Folkevirke i mødelokalet på 3. sal **kl. 10-16**. Hovedoverskriften er **dansk og arabisk musik**.

Mødet indledes med, at **Bilal Irshe** giver eksempler på arabisk musik og giver deltagerne et indblik i den særlige arabiske musiktradition.

Efter frokosten kommer **korleder** for **Verdens Sirener, Maria Kynne**. I sin musikalske gennemgang af dansk musiktradition tager hun udgangspunkt i højskolesangbogen og foretager forskellige punktnedslag i den. Eftermiddagen afsluttes med, at der dannes et fælles sangkor.

Møderækkens sidste møde er et besøg på **Dauids Samling**, hvor deltagerne skal høre om **islamisk kunst**. Dato er endnu ikke fastlagt. **For alle møder gælder det, at deltagelse er gratis, men at det er nødvendigt med bindende tilmelding forud for deltagelsen.**